

“Проблеми по изпълнение на законодателството в областта на рекултивацията на въглищни мини”

Адв.Александър Коджабашев

Тези на презентацията

(въз основа на данни за рекултивацията на въглищни мини и на хвостохранилище „7 септември“ край кв.Калкас в Перник)

- Правилното извършване на рекултивация на въглищни мини и хвостохранилища е от голямо обществено значение;
- Правилното извършване на рекултивацията на нарушени терени от добива на въглища има три взаимосвързани аспекта – финансов, правен и технически;
- И в трите аспекта основно действащо лице е министърът на енергетиката;
- За контрола върху рекултивацията на хвостохранилища компетентен орган е директорът на РИОСВ

Тези на презентацията

(въз основа на данни за рекултивация на въглищни мини и хвостохранилище „7 септември“ край кв.Калкас в Перник)

- Липсва прозрачност относно действията и в трите аспекта на извършването на рекултивация;
- Няма законови основания и управленски причини за липсата на прозрачност относно действията при извършването на рекултивация;
- Има управленски основания за много по-голяма, дори за пълна прозрачност относно действията при извършването на рекултивация;

Правилното извършване на рекултивация на въглищни мини и хвостохранилища е от голямо обществено значение

- Недобре извършената рекултивация е източник на запрашаване и болести;
- Недобре извършената рекултивация може да причини замърсяване на водни обекти;
- Недобре извършената/неизвършената рекултивация може да увреди имущество – както частна, така и обществена (държавна или общинска) собственост;
- Недобре извършената/неизвършената рекултивация има за резултат прехвърляне на задължения на частни субекти на обществото;

Правилното извършване на рекултивация има три взаимосвързани аспекта – финансов, правен и технически

- Задължението за извършване на рекултивация е на концесионера на въглищната мина (чл.63а, ал.1 и чл.70, ал.4 от Закона за подземните богатства - ЗПБ) или на оператора на съоръжението „шламохранилище“;
- Основание за отговорност на концесионера е договора за концесия;
- Концесионерът осигурява средствата за извършване на рекултивацията – чл.63а, ал.2 от ЗПБ;
- Рекултивацията се извършва въз основа на одобрени от министъра на енергетиката работни проекти – чл.82 ЗПБ

Правилното извършване на рекултивация има три взаимосвързани аспекта – финансов, правен и технически - продължение

- Съдържание на работните проекти – чл.82-86 от ЗПБ;
- Изпълнението на рекултивацията се отчита ежегодно от титулярите на концесията – чл.86 от ЗПБ;
- Изпълнението на рекултивацията се контролира от министъра на енергетиката;
- Министърът на енергетиката е основно действащо лице относно контрола на дейностите, предвидени в договорите за концесия, включително и относно контрола върху дейностите по рекултивацията – чл.90 от ЗПБ

Липсва прозрачност на действията и в трите аспекта на извършването на рекултивацията

- Липсва яснота относно размера на задължението за осигуряване на финансовото обезпечение по чл.63а, ал.2 от ДПБ (също така и ал.3 от чл.63а от ЗПБ);
- Липсва яснота относно своевременното изпълнение на задължението за финансово обезпечение по чл.63а, ал.2 от ЗПБ;
- Работните проекти и датата на тяхното одобряване не са публично достъпна информация; не е ясно какво е качеството на работните проекти и какви са заложените в работните проекти цели и сроковете за тяхното постигане;
- Докладите за изпълнение на работните проекти не са публично достъпни;

Липсва прозрачност на действията и в трите аспекта на извършването на рекултивацията -продължение

- Липсва информация за прекратени договори за концесия поради неизпълнение на задължения, свързани с рекултивация на нарушени терени;
- Като цяло липсва информация за това как министърът на енергетиката спазва задълженията му на контролиращ орган по чл.90 от ЗПБ;
- Липсата на прозрачност в дейностите, свързани с рекултивацията е предпоставка за пораждаване на корупционни практики;
- Липсата на прозрачност в дейностите, свързани с рекултивацията уронва доверието на обществото в правовия ред и държава;

Няма законови основания и управленски причини за липсата на прозрачност относно действията при извършването на рекултивация

- Този анализ е направен въз основа на отговора на министъра на енергетиката на заявление за достъп до информация – решение № Е-РД-16-375/20.07.2023 г. на министъра на енергетиката;
- Искането по заявлението – достъп до плановете за рекултивация на въглищните мини в областите Стара Загора, Перник и Кюстендил и данни относно това дали концесионерите са внасяли редовно суми за извършване на рекултивация по доверителните сметки и дали събраните суми са достатъчни за извършване на рекултивация;

Няма законови основания и управленски причини за липсата на прозрачност относно действията при извършването на рекултивация - продължение

- Критичен анализ на отговора на министъра на енергетиката за отказ от предоставяне на информация и на решението на административния съдия – АССГ, 68 състав по адм.дело № 7897/2023 г.
- Исканата информация е погрешно разгледана като обществена информация, дължима по общия Закон за достъп до обществена информация (ЗДОИ), вместо като информация за околната среда по чл.19, т.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и по чл.4 от Конвенцията за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на взимането на решения и достъпа до правосъдие по въпросите на околната среда (Орхуската конвенция);

Няма законови основания и управленски причини за липсата на прозрачност относно действията при извършването на рекултивация - продължение

- Последици от прилагането на глава Втора от ЗООС/чл.4 от Орхуската конвенция;
- Неправилно прилагане на ограничението за „търговска тайна“;
- Неправилно прилагане на правилото за конфиденциалност на „банковата тайна“;
- Неправилно използване на термина „интелектуална информация“;
- Неправилно прилагане на правилото за наличие на „надделяващ обществен интерес“ като основание за разкриване на поверителна информация;

Няма законови основания и управленски причини за липсата на прозрачност относно действията при извършването на рекултивация - продължение

- Надделяващият обществен интерес от разкриване на информация за дейностите, свързани с извършването на рекултивация – тема, която заслужава да бъде обсъдена подробно;
- Средствата за извършване на рекултивация не са само средства, собственост на концесионера; ако тези средства липсват държавата/обществото ще трябва да ги осигури;
- Прозрачността в действията на министъра на енергетиката – неколккратно по-необходима поради липсата на орган, който да контролира министъра на енергетиката;
- Прозрачността може да има за резултат икономия на управленски ресурс и компенсиране на липсата на капацитет в министерството на енергетиката;

Изводи

- Има нужда от предприемане на мерки за повишаване на прозрачността в процеса на подготовка и извършване на рекултивация;
- Въпросите, които могат да бъдат предмет на спор (търговска тайна, интелектуална собственост, банкова тайна, засягане на интересите на трети лица, наличие на надделяващ обществен интерес, начин на осигуряване на прозрачност и др. подобни) трябва да бъдат обсъдени във формат, осигуряващ широко обществено участие;
- Би било добре без отлагане да се състави работна група за изработване на нормативни промени с оглед осигуряване на прозрачност и отчетност в дейностите, свързани с рекултивацията;

Изводи - продължение

- Работната група за изработване на нормативни промени с оглед осигуряване на прозрачност и отчетност в дейностите, свързани с рекултивацията трябва да включва представители на обществеността – екологични НПО и юристи с компетентност в областта на достъпа до информация;
- Работата по подготовка на административните актове, свързани със създаването и дейността на планираното държавно предприятие по рекултивация трябва да протече при условията, посочени в предходните точки (виж предходният и настоящият слайд)

